שיאמרו דבר שמועה מפי בעוה"ז דאמר[א] רבי יוחנן משום רבי שמעון בן [ב]יוחי כל ת"ח שאומרים דבר שמועה מפיו בעולם הזה שפתותיו דובבות בקבר אמר ר' יצחק בן זעירא ואיתימא שמעון נזירא מאי קראה [1]וחכך כיין הטוב הולך לדודי למישרים דובב שפתי ישנים ככומר של ענבים מה כומר של ענבים כיון שמניח אדם אצבעו עליו מיד דובב אף תלמידי חכמים כיון שאומרים דבר שמועה מפיהם בעוה"ז שפתותיהם דובבות בקבר: אחד בן ט' שנים וכו': ורמינהו [א]בן [ג]עשרים שנה שלא הביא שתי שערות יביאו ראיה שהוא בן עשרים והוא הסרים לא חולץ ולא מייבם בת עשרים שנה שלא הביאה שתי שערות יביאו ראיה שהיא בת עשרים והיא האילונית לא חולצת ולא מתייבמת הא אתמר עלה א"ר שמואל בר יצחק אמר רב [ב]והוא שנולדו לו סימני סרים אמר רבא דיקא נמי דקתני והוא הסרים שמע מינה וכי לא נולדו לו סימני סרים עד כמה תני דבי רבי חייא [ג]עד רוב שנותיו כי אתו לקמיה [ד]דרבא אי כחוש אמר להו זילו אברויהו ואי בריא אמר להו זילו אכחשוהו דהני סימנין זמנין [ה]דנתרי מחמת כחישותא וזמנין דנתרי מחמת בריותא:

הדרן עלך האשה רבה

נושאין [ד]על האנוסה ועל המפותה [ה]האונס והמפתה על הנשואה חייב [ו]נושא [ו]אדם אנוסת אביו ומפותת אביו אנוסת בנו ומפותת בנו רבי יהודה אוסר באנוסת אביו ומפותת אביו: **גמ'** תנינא להא דת"ר אנס אשה מותר לישא בתה נשא אשה אסור לישא בתה ורמינהו [ז]הנטען מן האשה אסור באמה ובבתה ובאחותה [ז]מדרבנן וכל היכא דאיכא איסורא מדרבנן תני נושאין לכתחלה כי תנן מתניתין [ח]לאחר מיתה מנא הני מילי דת"ר בכולן נאמר שכיבה וכאן נאמר קיחה לומר לך דרך ליקוחין אסרה תורה א"ל רב פפא לאביי אלא מעתה גבי אחותו דכתיב [2]איש אשר יקח את אחותו בת אביו או בת אמו הכי נמי דרך קיחה הוא דאסור דרך שכיבה שרי א"ל ליקוחין כתיבי בתורה סתם הראוי לקיחה קיחה הראוי לשכיבה שכיבה רבא אמר אנס אשה מותר לישא בתה מהכא [ח]כתיב [3]ערות בת בנך או בת בתך לא תגלה הא בת בנה דידה ובת בתה דידה גלי וכתיב [4]ערות אשה ובתה לא תגלה את בת בנה ואת בת בתה לא תקח הא כיצד כאן באונסין כאן בנשואין איפוך אנא עריות שאר כתיב בהו בנשואין איכא שאר באונסין ליכא שאר: רבי יהודה אוסר באנוסת אביו וכו': אמר רב גידל אמר רב מאי [ט]טעמא דרבי יהודה דכתיב [5]לא יקח איש את אשת אביו ולא יגלה כנף אביו כנף שראה אביו לא יגלה וממאי דבאנוסה כתיב (א) דכתיב מעילויה דקרא [6]ונתן האיש השוכב עמה לאבי הנערה חמשים כסף ורבנן אי הוה סמיך ליה כדקאמרת השתא דלא סמיך ליה מיבעי ליה לכדרב ענן דאמר רב ענן אמר שמואל בשומרת יבם של אביו הכתוב מדבר ומאי כנף אביו כנף הראוי לאביו לא יגלה ותיפוק ליה משום דודתו לעבור עליה בשני לאוין ותיפוק ליה משום יבמה לשוק לעבור עליה בשלשה לאוין ואיבעית אימא לאחר מיתה

אח

שיאמרו דבר שמועה מפי בעולם הזה. שיהיו שפתי נעות בקבר כאילו אני חי: **דובבות.** נעות לשון [י]דבר שמרחיש ומבלבל: **כומר.** כלי שמניחין בו ענבים עד שמתחממין ויינו נוח לצאת כמו מכמר בישראל דתמיד נשחט (פסחים נח.): **דובב.** היין רוחש ונע ויוצא למעלה. דובב פריט"ה: **לא חולץ ולא מייבם.** דלאו בר אוקומי שם לאחיו הוא. אלמא כגדול חשיב ולא אמרינן קטן הוא וימתינו לו: **והוא שנולדו כו'.** הא דקתני דחשבינן ליה כגדול כגון שנולדו לו סימני סריס דמוכחא מילתא דהאי דלא מייתי משום דסריס הוא אבל כל כמה דלא חזינן ביה סימני סריס תלינן ביה קטנות וחיישינן דלמא אתו: **עד כמה.** נידון כקטן: **כי אתו לקמיה דרבא.** בן כ' שלא הביא למבדק אי משום קטנות אי משום סריסות: **אבריוהו.** האכילוהו והשקוהו עד שיהא בריא ושמן:

הדרן עלך האשה רבה

נושאין על האנוסה. לאחר שאנס ופתה את האשה מותר לישא בתה ואחותה ואמה: **ר' יהודה אוסר כו'.** בגמרא מפרש טעמא: **גמ' הנטען.** הנחשד ויצא עליו קול: **מדרבנן.** משום גזירה שמא לאחר שישא את בתה יזנה עם הראשונה והוה אונס ומפתה על הנשואה: **תני נושאין לכתחלה.** בתמיה: **לאחר מיתה.** שמתה האנוסה והמפותה דתו ליכא למגזר מידי: **בכולן נאמר שכיבה.** בכל עריות בפרשה קדושים תהיו[כ] בכלתו ודודתו בזכור ובבהמה: **וכאן.** באשה ואמה ובקרובות הנאסרות לו מחמת אשתו: **נאמרה קיחה.** איש [ל]כי יקח את אשה ואת אמה (ויקרא כ) ואשה אל אחותה לא תקח (שם יח): **דרך ליקוחין.** שהיתה ראשונה לקוחתו חייב על השניה כשבא עליה דבשניה ליכא למימר ליקוחין דהא לא תפסי בה קידושין: **הראוי לשכיבה.** היכא דליכא למימר ליקוחין ממש: **ואיפוך אנא.** בת בנך דממעט לבת בנה בנשואתו משתעי ואידך קרא דאסר לבת בנה ואע"ג דלאו מיניה באנוסה מוקמינן ליה: **לאחר מיתה.** שמת אביו דליכא לאו דיבמה לשוק ואוקמא קרא עליה בלאו דכנף הראוי לאביו ובלאו דדודתו:

אח

נושאין על האנוסה. איידי דתנא בהאשה רבה (לעיל צה.) דאין שכיבת אחותה אוסרתה תנא נמי בהאי פירקא דאם אנס אשה מותר לישא קרובותיה: **וכל** היכא דאיכא איסורא דרבנן תני נושאין לכתחלה. ה"ה דה"מ למיפרך מברייתא דקתני דמותר אלא דניחא ליה למיפרך ממתניתין: **הראוי** לקיחה קיחה. מדלא כתיב בלשון שכיבה משמע דלדרשה דדרך ליקוחין הוא דאתא לכך בא למעט אונסין אבל כי יקח את אחותו התם ליכא למיטעי שר"ל קיחה אלא שכיבה דכ"ע ידעי דאין קדושין תופסין באחותו: **ואיפוך** אנא. דאונסין יש לאסור יותר כיון דעבד איסורא ועבר על ומלאה הארץ זמה (ויקרא יט) אבל בנישואין דלא עבד איסורא אין לאסור בקרובותיה: **עריות** שאר כתיב בהו. וא"ת כיון דאיסור אשה ובתה מערות אשה ובתה לא תגלה נפקא אימא שלא אסר הכתוב אלא היכא דגלי ערות שתיהן אבל נכנסה לחופה ולא נבעלה מותר לגלות ערות האחרת וא"ר י דסברא היא כיון דכתב שאר בקרא ועל ידי הנישואין באה השארות: **איבעית** אימא לאחר מיתה. וכנף אביו הוא היינו כנף שראוי לאביו בחייו:

אח

עין משפט נר מצוה

פ א ב מיי' פ"ב מהל' אישות הל' יא סמג עשין נו טוש"ע אה"ע סי' קנה סעי' יד וסימן קעב סעיף ו:

פא ג מיי' שם טוש"ע שם סימן קנה סעי' יג:

א ד מיי' פ"ב מהל' איסורי ביאה הלי"א סמג לאוין קג וקד [טוש"ע אה"ע סי' טו סעי' יג]:

ב ה מיי' שם הל' י:

ג ו מיי' שם הל' יג [טוש"ע שם סימן טו סעיף ה]:

ד ז ח מיי' שם הל' יא [טוש"ע שם]:

◆

תוס' חד מקמאי

נושאין על האנוסה הא דתנן גיורת שנתגיירו בניה עמה לא חולצין ולא מייבמין פי' אסורים ליבם מדרבנן משום דמחלפי באשת אחיו מן האם ודוקא בשהן אחים מן האב (ולא) ומן האם אבל אחוה מן האב ולא מן האם שריא ואחים מן האב ומן האם נמי דאסיר ה"מ (בנים דאשה) [דווקא בנשים] דאנסוב לבתר דאתגייר אבל בנשים דאנסיב כשהוא עובד כוכבים לכ"ע שרי אפי' באחים מן האם והיכא דראשון הורתו שלא בקדושה ולידתו בקדושה והשני הורתו ולידתו בקדושה חייבים כרת משום אשת אח. תניא עובד כוכבים שהיתה הורתו שלא בקדושה ולידתו בקדושה יש לו שאר האם ואין לו שאר האב כיצד נשא אחותו מן האם יוציא מן האב יקיים אחות אב מן האם יוציא מן האב יקיים. אח מן האם יוציא מן האב רמ"א יוציא וחכ"א יקיים שהיה רמ"א כל ערוה שהיא משום שאר האם יוציא מן האב יקיים ומותר באשת אחיו ובאשת אחי אביו. ושאר כל העריות מותרות לו לאתויי אשת אביו נשא אשה ובתה כונס [אחת] ומוציא [אחת] ולכתחלה לא יכנוס:

◆

מוסף רש"י

שפתותיו דובבות. נעות, והנאה הוא לו שדומה כחי (בכורות לא:). **יביאו ראיה שהוא בן עשרים.** אם ב"ד מגריכין את היבמה לחלוץ ולייבם, יביאו קרובי היבמה ראיה שהוא בן עשרים ותיפטר בלא חליצה ויבום (לעיל פ.). **והוא הסרים.** כלומר ונולדו בו סימני סרים, והכי מפרש בנדה בפ' יוצא דופן (מז:) דאי לא נולדו לו סימני סרים אמרינן האי דלא מייתי משום קטנות הוא ומחזקינן ליה כקטן עד רוב שנותיו (לעיל פ.). **לא חולץ ולא מייבם.** סריס לאו בר חליצה דכתיב להקים לאחיו שם בישראל והאי לאו בר הכי הוא (נדה מז:) וכל שאינו עולה ליבום אינו עולה לחליצה (רשב"ם ב"ב קנה:). **והיא האילונית לא חולצת ולא מתייבמת.** ונשאת לכל מי שתרצה, דרחמנא פטרה דכתיב והיה הבכור אשר תלד, פרט לאיילונית שאינה יולדת (נדה מז:). **הדרן עלך האשה רבה**

נושאין על האנוסה ועל המפותה. דלא נאסרו קרובות אשה על האיש אלא אם כן קידשה לראשונה, דאישות כתיב בה וקיחה, ואיש אשר יקח את אשה ואת אמה (לעיל כו.). **נושא אדם אנוסת אביו ומפותת אביו.** שלא נאסרה עליו עולמית אלא אשת אביו, כדכתיב ערות אשת אביך, ואשת משמע ע"י אישות דקדושין (לעיל ד.). **אנוסת בנו ומפותת בנו.** לאו כלתו היא, דאין כלה אלא מקודשת וראויה לחופה (שם). **אסור באמה ובתה ואחותה.** כדמפרש טעמא לקמן, שמא לאחר שישא את אמה או את בתה תזנה זו עמו, ובזנות קמא לא הוה מיתסר באמה ובקרובותיה, דקי"ל נושאין על האנוסה ועל המפותה, אבל משנשא את אמה ואת בתה עומדת הנטענת הראשונה עליו בכרת, דתנן האונס והמפתה על הנשואה חייב (לעיל כו.). **הא בת בנה דידה ובת בתה דידה.** שלא ילדה ממך, גלי וכתיב ערות אשה ובתה לא תגלה. משמע בין שילדתה לך בין שילדתה לאיש אחר (סנהדרין עה:). **כאן באונסין כאן בנשואין.** אם אנוסתך או מפותה לך היא אי אתה מוזהר על בתה אלא אם כן ממך היא, ואם אשתך היא אתה מוזהר אף על בת שילדה לאיש אחר (שם ובעי"ז חגיגה יא:). **השתא דלא סמיך ליה.** דכתיב לא יקח איש את אשת אביו בינתים (לעיל ד.).

מסורת הש"ס

א) סנהדרין צ: ע"ש בכורות לא:, ב) [בסנהדרין צ: איתא יהוצדק כל מי שנאמרה הלכה בשמו בעולם הזה כו' וע"ע שם ובבכורות לא:], ג) ב"ב קנה: לעיל פ. נדה מז:, ד) [בב"ב שם ובנדה שם איתא רב חייא], ה) [ע' היטיב תוס' ב"ב קנה: ד"ה הכי גרים ר"ת כו'], ו) לעיל ד. ברכות כא:, ז) לעיל כו. [תוספתא פ"ד], ח) לעיל כב:, ט) לעיל ד. [מט.], י) ס"א דבר, כ) [ויקרא כ], ל) צ"ל אשר,

◆

תורה אור השלם

1. וְחִכֵּךְ כְּיֵין הַטּוֹב הוֹלֵךְ לְדוֹדִי לְמֵישָׁרִים דּוֹבֵב שִׂפְתֵי יְשֵׁנִים: שיר השירים ז י

2. וְאִישׁ אֲשֶׁר יִקַּח אֶת אֲחֹתוֹ בַּת אָבִיו אוֹ בַת אִמּוֹ וְרָאָה אֶת עֶרְוָתָהּ וְהִיא תִרְאֶה אֶת עֶרְוָתוֹ חֶסֶד הוּא וְנִכְרְתוּ לְעֵינֵי בְּנֵי עַמָּם עֶרְוַת אֲחֹתוֹ גִּלָּה עֲוֹנוֹ יִשָּׂא: ויקרא כ יז

3. עֶרְוַת בַּת בִּנְךָ אוֹ בַת בִּתְּךָ לֹא תְגַלֶּה עֶרְוָתָן כִּי עֶרְוָתְךָ הֵנָּה: ויקרא יח י

4. עֶרְוַת אִשָּׁה וּבִתָּהּ לֹא תְגַלֵּה אֶת בַּת בְּנָהּ וְאֶת בַּת בִּתָּהּ לֹא תִקַּח לְגַלּוֹת עֶרְוָתָהּ שַׁאֲרָה הֵנָּה זִמָּה הִוא: ויקרא יח יז

5. לֹא יִקַּח אִישׁ אֶת אֵשֶׁת אָבִיו וְלֹא יְגַלֶּה כְּנַף אָבִיו: דברים כג א

6. וְנָתַן הָאִישׁ הַשֹּׁכֵב עִמָּהּ לַאֲבִי הַנַּעֲרָ חֲמִשִּׁים כָּסֶף וְלוֹ תִהְיֶה לְאִשָּׁה תַּחַת אֲשֶׁר עִנָּהּ לֹא יוּכַל שַׁלְּחָהּ כָּל יָמָיו: דברים כב כט

◆

גליון הש"ס

תוס' ד"ה עריות וכו' ואר"י דסברא היא וכו'. ע' לעיל ד' ב ע"ב תד"ה בתו:

◆

הגהות הב"ח

(א) גמ' וממאי דבאנוסה כתיב מעילויה דקרא דכתיב ונתן:

◆

לעזי רש"י

פריט"ה [פרומיי"ר]. להיות חסר מנוחה.